

BİR AKSARAY BEYEFENDİSİ SADİ ULUIRMAK

Yusuf Köse

Değerli büyüğümüz, Aksaray'ın yetiştirdiği güzel insan **Sadi Uluirmak Ağabey'i** Konya Belediyesi Hukuk Müşaviri ve Reis Vekilliği sırasında tanıdım. Konya'nın çok sevilen Belediye Başkanı **Ahmet Hilmi Nalçacı** ile hem *Konya Lisesi'nden* hem de *Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden* sınıf arkadaşydı.

Sadi Bey, avukat, hukukçu *İsmail Hakkı Başerdem Ağabeyimizi*, Belediye İşletme Müdürlüğü'ne, Harita Mühendisi *Ahmet Yiğit Ağabeyimizi* İmar Müdürlüğü'ne, beni de İmar Dairesi'ne teknik eleman olarak uygun görüp Konya Belediyesi'nde çalışmamıza yardımcı olmuştur. Konya Belediyesi'nde üç yıl beraber çalıştık. Aksaraylı hemşerilerine sahip çıkar, onlarla yakından ilgilenirdi.

Orada bulunduğum üç yıl boyunca hem Belediye Başkanımız *Ahmet Hilmi Nalçacı Bey* hem de Belediye Hukuk Müşaviri *Sadi Uluirmak Ağabeyimiz* bana daima güven duymuş, desteklerini esirgememişlerdir. İmar Müdürlüğü'nden ayrılırken hizmetlerimizden dolayı takdirlerini göstermişlerdir.

Sadi Uluirmak Beyefendi, iyi bir hukukçu, iyi bir aydın, okuyan, yazan donanımlı bir insandı. *Avukat İsmail Hakkı Başerdem*, *Sadi Uluirmak*'ın vefatından hemen sonra, 15/9/1979 yılında "*Sadi hakkında birkaç kelime yazmak isterim*" diye başlayan yazısında onunla ilgili duygu ve düşüncelerini şöyle kaleme almıştır.

"Rahmetli Sadi, az ve öz konuşan kâmil bir insandı. Duygusaldı. Arkadaşlığı samimi, dostluğu vefalı idi. Bir işe ağırlığını koyarsa mutlaka hallederdi. Sevilir ve sayılırdı. Gezmeyi ve görmeyi çok severdi. Arkadaş toplantılarında çok neşelenirdi.

Sevdiği kimselere takılmaktan sınırsız zevk duyardı. Kuvvetli bir kalemi vardı. *Takdir edersiniz ki şiirler yazarın dünya görüşü, iç alemi ve hayat felsefesidir*. Bu itibarla benim Sadi'ye ait duygu, düşünce ve felsefeyi tümüyle yansıtmam imkân dışıdır. Ancak rahmetliyle geçirdiğimiz uzun arkadaşlık yıllarında, şiirlerin ilk dinleyicisi olarak, yazarın duygu ve heyecanını ve özellikle sanat anlayışını, kısmen de olsa belirtebilirim kendimi mutlu sayacağım.

Hemen belirteyim ki Sadi "*ben amatör bir şairim*" dese de şiirlerinde "*üstad*" şairlerin kalem kuvveti vardır. *Bütün şiirlerinde fikir etkili, mana belirgindir. Seçilen her konu derinliğine işlenmiştir. Şiirleri, renkli, içerikli ve doyurucudur*.

Sadi'nin şiirlerinde günün aktüel olayları mevcutsa da o, çoğu kez çeşitli yönleriyle Aksaray'ı konu almış işlemiştir. (*Aksaray'da Ramazan, Aksaray Pazarı ve Aksaray Yemekleri* vs.) İşlenen konuların çoğunun "*yerel*" oluşu, taşralı geniş okuyucu kitlesi tarafından belki yadırganacak ve tenkit edilecektir.

Hemen kaydedelim ki o, hiçbir zaman "*üstad*" şairlik iddiasında bulunmamış gerek ticari ve gerekse başka bir maksatla eserini basmayı düşünmemiştir. Onda sadece Aksaraylı hemşerilerine bir şiir bırakmak arzusu vardı.

Bunun ötesinde hiçbir iddia ve ihtirası mevcut değildi. *Aksaray'ı tutku derecesinde severdi. Uzun süre hasret kalmanın sonucu*

olan bu coşkulu Aksaray sevgisi, Sadi'nin şiirlerinde, kendine has bir üslupla Taşpınar halısı gibi dokunmuştur.

Şiirlerinde Divan Edebiyatı'nın üslup ve karakteri pek görülmez. Coşkulu Leyla-Mecnun aşkları, servi boylu dilberler yoktur. Şiirleri "didaktik" türde yazılmıştır. Ölçü ve kafiye son derece dikkat etmiş, hece vezninin ahenğiyle şiirlerini nakış gibi işlemiştir. Rahmetli Sadi bize zevkle ve heyecanla okuyacağımız bir şiir demeti bırakmıştır. Ruhu şad, Allah'ın rahmeti üzerine olsun.

Aksaray'da Bahar

Çiseleyen bir yağmur, burcu burcu kokusu,
Sonra parlak bir güneş, havada kuş sesi var.

Çiçek açıp yeşeren bir nebatat kokusu,
Canlı cansız her şeyde baharın müjdesi var

.....

Çiçek açmış meyveler, tomurcuk henüz güller,
Anber gibi kokuyor seyrankade sümbüller,
Şakıyarak ötüyor ibubuklar, bülbüller,
Halkın Hıdırellez'de kırdan eğlencesi var.

Bu zümrüt güzelliği tarife yok kudretim,
Çok değil birkaç aydır ben sılâya hasretim,
Kavuşsam da sana hiç doyamam memleketim,
Baharda Aksaray'da cennetin gölgesi var.

Sadi Ulurmak, Aksaray'ı çok sevmiş, her meselesi üzerinde kafa yormuş, çareler, çözümler üretmiş, düşüncelerini her platformda paylaşmış bir Aksaray sevdalısıdır. Bunların başında bütün Aksaraylılar gibi, onun da en çok üzüldüğü olay, 1933 yılında Aksaray'ın vilayetiğinin elinden alınmasıdır.

Bu konuyu "**Serap**" başlıklı bir şiirinde şöyle dile getirir. .

Ne zaman şehrimize devlet kuşu konacak?
Şirin memleketimiz Aksaray il olacak?
Müktesep ve müsellemler hak yerini bulacak?
Yazık ki geçen zaman gelmiyor geriye tuu..
Aldırma, boş versene, hepsi olur dünya bu.

Sadi Ulurmak, Aksaray'ın köy görünümünden çıkıp, bir an önce şehirleşmesini ister. Aksaray'da şehir alt yapısının ve şehir imar planının olmadığından yakınır.

"**Ne Zaman**" şiirinde Aksaray'ın gelişmesiyle ilgili sorular sorar. Tespit ettiği eksikliklerin bir gün yapılacağını ümit eder ve kendini teselli eder.

Ne zaman uygulanır şehir imar planı?
Gecekondu önlenir, imar görür her yanı?
Barakadan paklanır, arsa yolu her yanı?

Büyük köyden farkı yok Aksaray'ın be yahu...
Aldırma boş versene, hepsi olur dünya bu...

Ne zaman yapılacak tüm köylerin okulu?
İçme suya kavuşur köy, kasaba ve tolu?
Yaz ve kış geçit verir mülhakatın her yolu?

Niğde izin verirse gerçekleşir bu konu...
Aldırma boş versene, hepsi olur dünya bu...

Sadi Ulurmak, **Ervah Kabristanı** ve "**Değil mi**" şiirlerinde, Aksaray'ın manevi zenginliğinden, adetlerinden, sofralarında yiyip içtiklerinden ve ilçe olması gereken kasabalarımızdan bahseder.

Aksaray, evliyanın bir yatağı değil mi?
Bu şehre heybet veren Hasan Dağı değil mi?

Şehirde halkımızın rızık temin ettiği,
Marul, soğan, çökelek, tereyağı değil mi?

Cefakâr köylümüzün medar-ı maişeti,
Hububat, zeyrek, tiftik ve yapağı değil mi?

Ümit bağladığımız yegâne ürünümüz,
On beş yılda yetişen şu kavağı değil mi?

Aksaray'a münhasır mahalli yemeğimiz,
Tereyağı, çökelekli saç böreği değil mi?

O mesut, o müreffeh vilayettik devrinden,

Bize kalan hatıra İl Konağı değil mi?

*İlçe olmak isteyen Sultan Hanı, Gelveri
Aksaray'ın talihsiz bir bucağı değil mi?*

*Modern, bakımlı Ağacli Tesisleri,
Gelip geçen yolcunun bir uğrağı değil mi?*

*Mahallat arasında ihmal olmuş Coğlakı,
Ebedi yolculuğun son sokağı değil mi?*

Ervah Kabristanı

*Aziz Aksaraylı yurdunu tanı,
Ata yadigarı, kutsal vatanı.
Sultan Veled sana hitap ediyor,
Divan-ı Kebir'de bakın ne diyor.
(Aksaraylılar birer alemsiniz,*

*Tanrı indinde makbul ademsiniz,
Bağda, bahçede oturmadasınız,
Irmaklar misüllü akmakdasınız,
Beden olarak mutlak yerdensiniz,
Ruh bakımından el hak gökdesiniz,
Topraktır sonunda beden elbette,
Size can olacak yevm-i kıyamette.)*

*Şemsettin Tebrizi buyuruyor ki
Eflaki'ye göre halka diyor ki
(Ervah kabristanı evliya dolu,
Aksaray'dan geçer Tanrı'nın yolu.)*

*Evet böyle kutsal vatanımız var,
Rahmetli ecdaddan bize yadigar.*

*.....
Dünyada kutsal üç ervahtan biri,
Erbab-ı hüccacın ziyaret yeri,*

*Mağripten Maşrik'a yayılmış şanı,
Evliya yeri Ervah Kabristanı*

*.....
Kimler ölüp kalmış, bu kutsal yerde?
Ümera, vüzerâ şimdi ne halde?*

*Asırlar öncesi Moğol katliyle,
İlhanlar gömülmüş hükümdariyle,*

*Mermer kitabesi göze çarpıyor,
Bir millet burada sessiz yatıyor.*

*Sadi Ulurmak, "Acaba" şiirinde de Aksaray
hasretinden ve sılayı unutanlardan dert yanar.
Eski günü yaşayıp maziye anmak için,
Memleket hasretiyle doldunuz mu acaba?
Eşi, dostu ziyaret, sılaya kanmak için,
Aksaray'a yılda bir geldiniz mi acaba?*

*Sizleri yetiştiren aziz ana babaya,
Sizden haber bekleyen kavim ve akrabaya,
Konu, komşu, arkadaş ve cümle ehlibaya,
Senede birkaç mektup saldınız mı acaba?*

*Kırkkızlardan, Üçler'den, Somuncu Baba'dan,
Şeyh Cemaleddin'den ve sair ülemeden,
Aksaray'da gömülü sayısız evliyadan,
Ziyaretle bir ilham aldınız mı acaba?*

*Sadi Ulurmak'ın en büyük sevdası her
Aksaraylı gibi **Hasan Dağı**'dır.*

*Önü zümrüt bir ova, arkası yar,
Tabanı gayet geniş, zirvesi dar,
Bu azamet ihtişam hangi dağda var?
Heybeti göze batır Hasan Dağı'nın*

*Doğusunda Erciyes, ona bir eştir,
Batı'da Karacadağ küçük kardeştir,
Kuzeyinde Ekecik bir arkadaşdır,
Güneyinde Toros yatar Hasan Dağı'nın.*

*.....
Öyle bir yüce dağ ki sarptır, geçilmez,
Helvadere'nin suyu ayaz, içilmez,
Meşeden kömürüne paha biçilmez,
Köylüsü odun satar Hasan Dağı'nın.*

*.....
Yaz ve kış eksik olmaz zirvesinde kar,
Derinden Karasaz'a ırmaklar akar,
Yabani armut, ahlat çiçekler açar,
Kırında alıç biter Hasan Dağı'nın.*

*Sadi Ulurmak, Anadolu'da yerleşik
kültürünün bir parçası olan kahvehaneleri
anlattığı, "Sadir'in Kahvesi'nde" şiiri,
Aksaraylı aile reislerinin ve gençlerin gündelik
hayatını özetleyen sosyolojik bir toplum
analizidir.*

*Aksaray'ın en seçkin zevat-ı muhteremi,
Alimi, üleması Sadir'in kahvesinde,
Leyla ile Mecnunu, Aslı ile Keremi,
Cahili, cühelası Sadir'in Kahvesi'nde*

*Sabahın seher vakti Sadir Ağa buyrukta,
Kahveye girmek için sıra olur kuyrukta,
Hepsi birden çay ister, insaf yok toplulukta;
Garsonun baş belası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Köpüklü has kahveler, demli çaylar içilir,
Sigara dumanundan insan zor seçilir,
Yarenlik, sohbet tatlı, neşeler saçılır,
Ehl-i keyf kahrkahası Sadir'in Kahvesi'nde
Kimi hülya peşinde, sinekten yağ çıkarır,*

*Kimi martaval atar, tümsekten dağ çıkarır,
Kimisi bir ölüyü mezardan sağ çıkarır,
Acem mübalağası Sadir'in Kahvesi'nde.
Bazen dedikoduya kulak kabartır insan,
Siyasetçi kesilmiş, hangisine bir sorsan?
Burası kahve değil bir Meclis-i Mebusan,
Parti münakaşası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Kendini pek beğenmiş allame cihan biri,
Durmadan ahkam keser, susmaz kemiksiz dili,
Dünyaya akıl verir, beğenmez hiç Çörçil'i
Bulunur ukalası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Örf, adet, dinine yürekten inananlar,
İyi takdir edip kötüyü kınayanlar,
Vilayet olmamızı candan arzulayanlar,
Adamın hülasası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Kimi vekil, vükela, kimi de olur paşa,
Kimisi reis olur, şehri yıkar baştanbaşa,
Belediye işleri edilir münakaşa,
Aksaray'ın paftası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Sandalyeler tertemiz, masalar pırıl pırıl,
Demli çay semaverden akıyor şırıl şırıl,
Bir dembeste, peykede uyuyor horul horul,
Berduşu, budalası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*İğnenin deliğinden divaneyi seçerler,
Deliyi evlendirip sözde matrak geçerler,
İmam nikahı kıyıp şerbetini içerler,
Düğünün en alası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Müşteriyi güldüren soytarı palyaçolar,
Ocak altında saklı emanet tabancalar,
Deliler, akıllılar, feşmekan, falancalar,
İnsanın daniskası Sadir'in Kahvesi'nde.*

*Yeter Sadi kısa kes, Sadir Ağa darılır,
Hava Bacı kızarsa, yer yerinden yarılır,
Badema Aksaray'a hangi yüzle varılır?
Yoksa ceza verirler Sadir'in Kahvesi'nde.*

Sadi Ulurmak, 1925 yılında Aksaray da doğmuştur. Babası emekli hâkim, avukat Bekir Sıtkı Bey, annesi Hasibe Hanım'dır. İlkokulu Cumhuriyet İlkokulu'nda, Ortaokulu Aksaray'da bitirdikten sonra 1942'de Konya lisesinden "Pekiye" derece ile mezun olmuştur.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra, Maliye Bakanlığı Stajyer memurluğuna atanarak devlet memuriyetine girdi.

1946, 1948 de askere gitti. 1949 da yedek teğmen rütbesi ile terhis oldu. Seyhan (Adana) Defterdarlığı gelir kontrol memurluğuna, ardından Maliye Bakanlığı Gelirler Müdürlüğü Tahakkuk Şubesi Birinci Mümeyyizliği 'ne, 1950 de aynı yer şefliğine, 1951 de Raportörlüğü 'ne, 1952 de Ankara Muvazzaf İtiraz Komisyonu Raportörlüğüne, 1953 de Gelirler Müdürlüğü Şube Müdür Yardımcılığı'na tayin edildi.

1956'da Aksaray Belediye Başkanlığı'na seçildi. 27 Mayıs 1960 ihtilali üzerine görevinden alındı. Ankara Hukuk Fakültesi fark derslerini verip, sertifika aldı. Stajını bitirdikten sonra Aksaray'da serbest avukat olarak çalışmaya başladı. Azmi Milli Türk A.Ş. yönetim kurulu üyeliği ve Aksaray Lisesi'nde felsefe öğretmenliği yaptı.

1963'te D.S.İ. Konya Dördüncü Bölge Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği ve Başkan Yardımcılığı'na getirildi. Konya süt fabrikası yönetim kurulu üyeliği de yaptı. 1964'te evlendi. Sacit ve Serap adlı iki çocuğu vardır.

1979 yılında vefat eden Ulurmak; Belediye Başkanlığı, hukukçuluğu ve yöneticiliği yanında güçlü bir şairdir. Kendi şairliği için "amatör" demesine rağmen, İsmail Hakkı Başerdem'in ifadesiyle, kuvvetli bir kalem, duygu ve hasret yüklü mısraları vardır.

Sadi Ulurmak'ın "Ulurmak 'tan Hasan Dağı'na" adlı bir şiir kitabı vardır. Buradaki şiirleri tamamen Aksaray, Aksaray kültürü ve il olma hasretiyle yazılmıştır. Rahmetle anıyoruz. Ruhu şad olsun.

Kaynakça: İsmail Hakkı Başerdem, Ulurmak 'tan Hasan Dağı'na, (Panorama) Aksaray, 1979.

